

Пише:
Небојша
Јанковић

Ванкувер, јануар 2010.

ГОДИНА КРИЗЕ, ГОДИНА НАДЕ

Почетак краја прве деценије новог века дочекали смо са мешавином стрепње и наде и по томе се ни ова година не разликује од претходне. Па ипак, неке нијансе су уочљиве. Ако је судити према изливу колективних емоција које почетком сваке године региструју светски медији онда би се понајпре могло рећи да се очекивања од 2010-те не темеље на вери у брзе промене као што је било на почетку 2009-те, а што је у највећој мери било везано за почетак мандата Барака Обама и за чињеницу да су и Европа и Америка и Русија и Кина по први пут у новијој историји биле јединствене у оцени да се нешто заједнички мора предузети.

Чињеница да са кризом живимо већ више од годину дана, да су неке од најављиваних мера у Америци и Европи већ примењене са различитим резултатима, као и показатељи који говоре да је оно најгоре углавном иза нас довела је до неке врсте летаргичног фатализма. Он нас истовремено уверава да је акутни део кризе пролазна појава али да ћемо са њеним последицама морати да се носимо годинама. И да ћемо, да нам се историја не би поновила, морати да научимо да живимо, производимо и трошимо на нов, **одржив** начин. Питање је међутим не само да ли смо већ сада за тако нешто спремни већ и да ли нас, без обзира на реторику, у том правцу било ко доследно води.

Веслачи и кормилари

Ово питање актуелизовала је дуго најављивана Конференција у Копенхагену на којој су водећи светски државници покушали да нађу решења за еколошке изазове који потенцијално могу да угрозе и сам живот (бар у форми у којој га познајемо) на планети. Прича о томе како смо “сви у истом чамцу” и како одлука мора да буде заједничка и важи за све показала се недовољно убедљивом за нове привредне цинове Индију и Кину које са скоро половином светског становништва и огромним бројем потенцијалних купаца моторних возила и осталих загађивача, а без адекватних прописа о загађењу, представљају највећу опасност за крхку еко-равнотежу каква је у последњих неколико деценија успостављена у већини западних земаља.

Одлуци Кине и Индије да не приврате еколошке стандарде који би, како сматрају, могли да ограниче њихов привредни раст придружили су се и нови привредни “тигрови” Трећег Света, нарочито они који у свом развоју за разлику од Индије и Кине имају и веома снажну социјал-егалитарну компоненту. Бразилски председник Лула био је посебно оштар у свом коментару приче о заједничком чамцу и заједничкој судбини истичући да су кризу створили “плавокоси и плавооки” и да је лицемерно да управо они траже од земаља у развоју да поднесу највећи терет и спасу свет од еколошке катастрофе. Тим пре што су две трећине

загађивача у Трећем свету мултинационалне компаније од којих су многе, управо због неиспуњавања еколошких стандарда, изгубиле лиценцу за наставак производње у Америци и Европи.

За извештаче са овог скупа остала је енигма зашто је амерички председник Обама пропустио прилику да изврши појачан притисак на Пекинг и Њу Делхи и да дозволи да закључци копенхашког скупа буду усвојени у разблаженој и необавезујућој форми. Једна од теорија која полази од тезе да се иза свега крију огромни економски интереси тврди да се Кина и Индија већ налазе на самом прагу еколошке катастрофе и да ће већ крајем ове деценије морати да се окрену чистијим видовима енергије. А за то време Америка ће постати главни извозник тих технологија остварујући у њима исти онакав монопол какав је пре скоро две деценије стекла у информатици.

Дрскост наде и реал-политика

Добивши председничке изборе на слоганима из сопствене књиге “Дрскост Наде” (Audacity of Hope) Барак Хусеин Обама улетео је фуриозно у америчку и светску политику да би се убрзо уверио да је реалност политичке и економске ситуације таква да су горке пилуле неизбежне а са њима и пад личне популарности. Од предизборних обећања у разним областима остало је мало тога а оно што би и у самом америчком председнику могло да изазива обиље фрустрација је чињеница да је у понечем био принуђен да настави политику свога претходника.

Обама је у привреди наставио тамо где је Буш стао успевши да прогнур кроз Конгрес и Сенат нове “стимулус пакете” за финансијске институције које су означене као главни генератор кризе што је повећало ионако једва подношљив дефицит на федералном нивоу. Друга непопуларна одлука нарочито међу онима који су за њега листом гласали било је слање неколико десетина хиљада нових трупа у Авганистан. Њихово размештање почело је отприлике у исто време када је Обама примао Нобелову награду за Мир која му је очигледно додељена за “добре намере” и мирољубиву реторику а не за резултате. Но то говори више о карактеру Нобелове Награде него о Обама који је на церемонији и сам испољио благо чуђење што му је ова награда (овако превремено) додељена.

Оно у чему амерички председник није изневерио изборна обећања могло би да постане битна компонента у изнуђеним идеолошким корекцијама америчког либералног капитализма. Реч је о усвојеном предлогу о обавезном здравственом осигурању који је већ прошао Конгрес и Сенат а који ће за скоро 40 милиона Американаца без здравственог осигурања представљати неповратну цивилизацијску тековину. Но, и овде нема много разлога за егзалтацију јер Америка (као и остатак света који функционише по њеном узору) и даље остаје то што јесте. Довољно је само се присетити да је доношење новог Закона подржала комплетна фармацеутска индустрија која ће његовим

ступањем на снагу добити десетине милиона нових потрошача, а они ће, као и ми остали смртници, одмах кидисати на све оне лекове, вакцине, стимулансе и седативе који им до тада нису били приступачни. Али, ово више није прича о “дрскости наде” нити о Бараку Обама већ о систему. Оном који је Мајкл Мур тако добро описао у свом последњем филму “Капитализам, љубавна прича”.

Србија на Западу

Том систему за који још није нађена делатна (а истовремено демократска) алтернатива у последњим данима протекле године најзад се званично приклонила и Србија подносећи кандидатуру за пријем у Европску Унију. Пре тога Европа је деблокирала прелазни споразум о стабилизацији и придруживању а грађанима Србије после скоро 20 година укинута су визе за путовања у скоро све европске земље, што ће, нека нам буде допуштено да ствари гледамо и из свог угла, поједноставити и олакшати комуникацију између Срба у матици и милиона нас, њихове родбине и пријатеља у дијаспори.

Основни предуслов за убрзавање европских интеграција остварен је у Србији изненадном пацификацијом политичке сцене до чега је дошло после подела у Српској Радикалној Странци. Новоформирани Напредњаци које предводи тандем Николић - Вучић прихватили су евроинтеграције као централни стратешки циљ и међу своје страначке приоритета чак уврстили унапређење односа са Вашингтоном. Тиме је на спољнополитичком плану наглашен континуитет српске политике без обзира ко победи на следећим парламентарним изборима, а на унутрашњој сцени бирачима је најзад омогућено да се, као и у другим европским земљама, опредељују за програме а не за “патриотску” или “роевропску” реторику.

Подношење званичне кандидатуре за ЕУ подразумева између осталог “приврженост заједничким вредностима и вођење усаглашене спољне политике према трећим земљама” што ће већ у овој години довести до битних корекција у садашњој незваничној спољнополитичкој доктрини “И Исток и Запад и Европа и Трећи Свет”. За таквом политиком уосталом, више неће ни постојати потреба после завршене расправе у Међународном Суду правде који треба да одговори на питање да ли је једнострано проглашење независности Косова било у складу са међународним правом.

Што се одлуке хашког суда тиче и даље сам уверен да ће она уважити ставове и једне и друге стране признајући да одлука није у складу са међународним правом али да је била изнуђена Милошевићевом политиком. То ће, мада то у Београду нико јавно неће рећи, бити једина могућа одлука у нашем националном интересу јер ће већ сутрадан по њеном објављивању Косовска Митровица моћи да објави да се из истих разлога Северно Косово одваја од остатка Покрајине под албанском управом. Тек после тога биће могући прагматични аранжмани између Београда и Приштине без којих није могућ ни улазак Србије у ЕУ али ни одлука Савета Безбедности којом би албански део Косова добио неку врсту међународног легитимитета.

Више од Игре

За све нас који живимо у Ванкуверу, ово је, наравно, Олимпијска Година. “Потемкинова села” су скоро готова, фасаде су пицнуте и окречене, сат испред **Vancouver Art Gallery** откуцава преостало време, камени Инукчук

шири руке да загрли цео свет. Све је спремно.

Наравно, нисмо деца и знамо да није важно “само учествовати” као што знамо да ће учешће Срба на овој Олимпијади бити на нивоу статистичке грешке. Али, није важно. То никада и нису били “наши спортови”. Утолико ми је лакше да дрекнем **Go, Canada, go** и да се сасвим озбиљно бринем да ли ће наш “**Canuck**” Роберто Луонго бити на голу хокејашке репрезентације са јаворовим листом на прсима.

Сва срећа те је ово и година светског првенства у фудбалу. А у Јужној Африци ће нас бити, и те како. Красић, Видић, Јовановић, “Боже правде” пред пуним стадионом, земљаци, браћо – је ли то могућеееее??

И то у земљи која је прошла кроз сличан пакао као и ми али је имала срећу да је кроз најтежа искушења воде најмудрији. У филму “**Invictus**” (Непобедиви) који је режирао Клинт Иствуд тема је стварање јужноафричког расно мешовитог рагби тима за прву Олимпијаду после рушења апартејда под директним покровитељством првог председника, Нелсона Манделе. **If we can play together, nje can stay together**, каже афрички политичар и хуманиста кога игра амерички глумац Морган Фримен. Срећна вам Нова Година...